

egunekoa

Gloria Rekarte

(Batasuneko Mahai Nazionaleko kidea)

Lizarbe jauna: hilak istripuz bai, baina ez ustekabez

Irailaren 30ean *Gara*-n argitaratuta-ko elkarrizketan ikusi dut nola ahalegindu zaren alde batera uzten sakabanaketaren ondorioz euskal preso senideek egin behar dituzten bidaetan gertatzen diren heriotzen erantzukizuna, baina uste dut horrek zehaztapen bat merezi duela, eta, horretan oinarrituta, baita erantzun bat ere. Egia da zirkulazio istripuetan gertatutako heriotzak direla, baina inoiz ez, inola ere ez ustekabea gertatutakoak.

Euskal preso senideak ez dira hiltzen «zirkulazio istripuetan, beste asko bezala», bidaiek ez dituztelako egiten beren astaldian, edo lanean ari direla. Kartzeletako politikak ezarritako eginbeharra dira. Preso guztiek dute komunikatzeko eskubidea, baina euskal presoek eskubide hori bala dezaten, haien gertukoak bidaia luze eta gogorak egin beharrean daude.

Bai, luzeak eta gogorak, onartu behar baitut zerbaitetan arrazoi duzula: bidaia-tzeak arrisku bat hartzea dakar. Baina euskal preso politikoen senideen kasuan, arrisku hori eginbeharra ere bada, eta, gainera, kartzela-politikak berak, oso ondo aztertuta baitu, larriagotu egiten du. Izan ere, ez dute aukeratzeko zein egun eta ordutan abiatuko diren, ezin dira atzeratu. Aldez aurretik finkatuta dute preso dituzten senideak ikusteko eguna eta ordua. Baina, askotan gertatu den bezala, aski izan daiteke hamar, bost minutu soilik beranduago iristea bisita galtzeko, ehunka kilometro egin ondoren. Bidaia ostiral gauean hasi behar dute —lanegun batean

ez denean—, eta zorte pixka bat izanez gero, distantzia handienetakoa ez denean, goizaldean abiatuko dira, egunean eginga dako lana bizkarrean dutela, gaua aurrean, eta zalantza buruan, ohituta baitaude, ohituta daudenez, azken unean bisitarik gabe gelditzera (dela kartzelariet eskabide bat galdu dutelako; dela gaizki-uleratu bat izan delako; dela preso beste kartzela batera eraman dutelako, eta ez diotelako baimenik eman familiari abisatzeko...).

Arrisku asko, bai; gehiegi. Baina ezin dute aukeratu. Eta kartzeletako politikak zorrotz jasotzen du bere ordaina: euskal preso senideen zirkulazio istripuak ia zehaztasun matematikoarekin gertatzen dira: hamabi istripu azken hamar hilabete hauetan, eta hiru hildako epe berean; ezin konta ahala istripu sakabanaketa hasi zenetik, eta ezin konta ahaleko ondorioak istripua izan dutenentzat; dagoeneko hamahiru hildako, hamahiru biktima, baina ez diete batere arazorik sortzen bizitzak eskubidearen aldeko amorratu direla diotenetako asko eta askori; izan ere, heriotza horien inguruan erakusten duten axolagabekeria horrek argi uzten du nolakoa den benetan beren diskurtsoa. Honi gagozkiola, «mingarriak egokitzen zaizkionarentzat, eta haren ingurukoentzat», diozu; ezin zintezkeen argiagoa izan.

Ez, Lizarbe jauna. Horiak ez dira beste asko bezalako zirkulazio istripuak; ez dira beste asko bezalako bidaia; beren arrisku guztiekin, sakabanaketaren barruan sartzen dira. Eta, jakina, erantzukizunak daude; jakina, PSOEk baditu, oso zuze-

nak gainera, baina ez berak bakarrik. PSOEek asmatu eta gauzatu zuen sakabanaketa —besteak beste, PPk eta EAJk emandako baldintzarik gabeko laguntzarekin—. Eta hamalau urte geroago, agerian geratu ondoren ustez lortu nahi ziren helburuetan porrot egin dutela, kartzela-politika benetan izan zen, orain den eta, irauten duen bitartean, izango den bezala agertzen da: Espainiako eta Frantziako gobernuak sufrimenduaren alde egin zezaketen apusturik handiena. Eta, hain zuzen ere, zure alderdiak, Lizarbe jauna, babesa eman zion UPNri 1997an, Nafarroako Parlamentuko Giza Eskubideen Batzordeak hitz egin ez zezan Euskal Presoen Kolektiboko mintzakidetzarekin. Garai hartan, ni nintzen hartako kide, eta sakabanaketak presoetan bezala haien senideetan ere eragiten zituen eskubide urraketak jakinarazi nahi genizkion batzordeari. Ez zuten entzun nahi izan, eta gure hitza entzuna izatea galarazi ziguten. Euskal Herriko gehiengo politikoa, sozial eta sindikalari ere, sakabanaketaren amaiera eskatu zuenean, ez zioten kasu handirik egin. Euskal preso sufrimenduaren aldeko apustua da sakabanaketa, baita haien hurbilekoen sufrimenduaren aldekoa ere. Sufrimendu hori da benetako helburua. Sakabanaketa eta haren kostuak iraunarazteak, eta haiekin batera gatazka betikotzeak, erantzukizunak seinatzen ditu. Eta ez kartelen batek dioelako: gatazkari behar duen irtenbide demokratikoa emateko erakutsitako erabateko borondate faltak dio.

zutabea

Iban Zaldia

Amerikar trankila

Ba niri, zer esango diat, eskakeatzen ari haizela iruditzen zaidak». «Irailaren 11koaz zutaberik idatzi ez dudalako? —erantzun diot—. Esan nian: ez zekiat zer esan nezakeen; hutsik nagok».

Edonola ere, badakit zer darabilen Charlyk buruan, eta esan diot. «Bale, Jon, egia duk, gogaituta nagok gure artean nagusi den antiamerikanismo txepelaz: kapitalista nazkagarriak garela, eta ea zer dela eta ez gaituzten horrela hunkitzen Irakeko edo Afrikako hildakoei. Nik esango diat: Dorreetakoak gure antzekoak zirelako: bulegariak, klase ertainekoak, mendealdarrak... Normala duk halako jendearenganako enpatia gehiago sentitzea, ez duk uste?». «Ez didak orain esango gerraren alde hagoela, ezta?». «Ez zekiat, Jon... Baina zer edo zer egin beharra zegoan, behintzat». «Ez EEBBek proposatzen dutena, ordea. Inperioen kosmobisioa ez duk sekulan zorroztzena izaten —Charlyrekin pedante jarri beharra dago, batzuetan—. Bin Laden CIAren krea-zioa duk: epe luzeko ondorioak kalkulatu zituzte-late uste al duk? Ba oraingoan ez ditek zuzenago jotkatuko, Ongiaren eta Gaizkiaren arteko balizko guda horretan». Isilik geratu da Charly, baina ez dago konforme. Literatur aipuaren baliabidea erabiltzea otu zait: Charlyrekin funtzionatu ohi du. «Gogoratzen al haiz Graham Greeneren *Amerikar trankila* nobelarekin? Greenek bete-betean asmatu zian: Pylek, estatubatuar trankilak, bere herrialdetik dakartzen errezeta sinpleak aplikatzea nahikoa izango dela uste dik, frantsesek okupaturiko Vietnamen bakea eta garapena lortzeko alegia. Demokraziaren ikuspuntu amerikarraren alde egingo ei duen militar vietnamiar bat diru eta leherkariz hornituko dik Pylek, baina ondorio zuzena zibilen masakre bat duk Saigon erdian. Denok ezagutzen diagu gero etorri zena: XX. mendeko gerrarik odoltsuenetako bat».

«Zer esan nahi didak horrekin?», galdetu dit Charlyk. «Hauxe besterik ez: Pyle ez dela pertsona maltzurra, inozente bat baizik. Baina, azken batean, 'Xalotasuna zorotasun mota bat da', Gre-enek idatzi zuen bezala».

seiko urrea

Juan Ignacio Perez Iglesias

Boroa eta Urazurrutia

Egunero, dozenaka hegazkin iragaten dira nire zabaltzaren gainetik zarata jasangaitza ateraz. Aireportua Loiun jartzeko erabakia hartu zuena burura dator kit hegazkinen zarata hori entzuten dudak bakoitzean. Autobide batek zeharkatzen du nire herria, eta herria bi aldetan zatitzeaz gain, izugarritzko zarata iturri bilakatu da, autobide horretatik Getxora eta Getxotik milaka auto iragaten baitira egunero. Egin zutenean inork ez zidan galdetu ea horrelako autobide bat herri erditik pasatzearekin konforme nengoen ala ez.

Boroan, elektrizitate zentral bat egiteko asmoa dago, eta horren inguruan

eztabaida ederra sortu da azken hila-beteotan. Horren ondorioz, herrikideei galdetuko diela jakinarazi omen du Zornotzako alkateak. Badirudi Zornotzako hiritarrek beste askok izan ez dugun aukera izango dutela.

Caritas erakundeak Bilbaoko Urazurrutia kaian ezarri berri duen drogamenpekoak zaintzeko lokalaren kontra agertu da auzokide talde bat, eta, ondorioz, itxita dago. Horren inguruko erreferendum moduko zerbait auzoan egingo balitz badakigu emaitza zein izango litzatekeen.

Baten batek esango du gizarte-zerbitzuak eta energia-azpiegiturak ezin daitezkeela parean jarri. Baina hori iritzi bat da, ez besterik.

Nirea, ere, iritzi bat da, eta iritzi horren arabera, sakonean dagoen arazoa berbera da: interes orokorreko ekimenak burutu behar direnean, nork izan behar du hitza? Eta nork erabaki behar du interes orokorrekoak diren ala ez?

Nik dakidala, drogamenpekoak zaintzeko lokalek ez diote inolako kalterik egiten auzokideen bizitza-kalitateari. Boroako Zentralak herritarren osasunean eta ingurunean izan leza-keen eraginari dagokionez, legearen arabera eska daitezkeen bermeak eskaini dizkigute horren ardura duten agintariak.

Horixe da agintarien zereginetarikoa bat, horrelako kontuez arduratzeko aukeratu baititugu. Horregatik, eta autoen zaratak eta keak herritarren osasunerako eta ingurune-kalitate-terako kaltegarriak izan arren, herrikideoi ez ziguten galdetu herri erditik iragaten den autobidea nahi genuen ala ez.

kornerra

Mikel Elorza

Upel zaharra

Udazkeneko hego-haizeak denak har-rapa ditzakeela dirudi, eta PSE-EEri egokitu zaio zirimoletan dantzari ibili beharra. Eta Donostiako Udalean PPrekin duen akordioari haren luzapena. Normala ere bada hauteskundeetako ajeak alderdi konstituzionalistak ere astintzea. PPk kanpotik ez du ageri pitzadurarik, egia, mugigaitzasunean sendo eta tinko jarraitzen du. Baina izan daiteke eustearren gero eta pedal-erritmo gogorragoa ezartzen duen txirrindulariarena: lehertzean pott erabat egingo du. Pena bitarte horretan eragin dezakeen kaltea! Politikagintzako mugimenduei EAJren eta PSE-EEren arteko hurbilketa baten traza har dakieke. Noski hirugarren bidea deituko zaio egin dezaketinari. Ezin jakin zerbait diferenterik eramango duten *ezteietara*; oraingoz ez dute erakutsi. Eta upel horretatik lehen ere edanda gaude. Mozkortuta. Eta aje kaskarrekoa da.